

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre 16 kor.
 Negyedévre 4 „
 Helyben háshoz hozva:
 Egész évre 20 kor.
 Negyedévre 5 „
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre 24 kor.
 Negyedévre 6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Megint Bécsben.

A miniszterelnök megint Bécsbe ment. Tegnap még azt hirdették, hogy utja már csak formalitás, rendben van minden, a magyar nyelv joga győzött az egész vonalon, — ma ellenben olyan hírek vannak, hogy ismét új alapon tárgyalnak a tárgyalásokba bevonják a hadügyminisztert is.

Az előbbi hír ugylátszik, csak amolyan bécsi maszlag volt, hogy azt a hiu hitet ébreszti bennünk, hogy Bécs mégis csak enged végre valamicskét százados nyakasságából s ami igazságunkat is végre érvényesülni engedi.

A legszebb az egész dologban az, hogy a miniszterelnök párthivei előtt is kijelentette, hogy a katonai biráskodás az egész vonalon a magyar miniszterek álláspontja szerint jut majd érvényre, vagyis egész Magyarország területén a katonai biráskodás nyelve, a magyar lesz. Bécsben pedig kereken és kategorikusan letagadták az egészet.

Mindenesetre igen szép lesz, ha tényleg igaz is lesz, amit a magyar félhivatalosok hirdetnek. De mi nagyon félünk, hogy ez egyszer is, mint magyar ügyek-

ben általában, a bécsi hivatalos lesz a jobban informált s csakugyan semmi megállapodásra a miniszterelnökök a katonai biráskodás nyelvét illetőleg jutni nem tudtak.

A magyar közönség már nagyon kétkedve fogadja a legjobb híreket is a régóta huzódó bécsi tárgyalásokról. Nem hiszünk semmi olyasmiben, ami a magyar igazság diadalát hirdeti.

Annyiszor s oly sokféleképpen becsapódtunk már, hogy még azt az igazságot sem fogadjuk el valóságnak, amelyet pedig már semmiféle csalafintával sem lehet tőlünk elrabolni. Majd ha a magyar katonai biráskodást a magyar törvények közé iktatják s ugyanazt Ausztriában is bármilyen módon elfogadtatják s a gyakorlatban csakugyan érvényesítik, majd akkor elhisszük, hogy a magyar vélemény került ki diadalmasan a bécsi ütközetből.

De akkor pedig az a keserű tudat fogja rontani kedvünket, hogy akkor nyilván még sokkal nagyobb árat kell majd fizetnünk érte, mint a mennyit fizetünk most, hogy ne magyarul biráskodjanak a vétkes magyar katonák felett.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, április 26.

Kabos Ferenc alelnök egyenyleg 11 óra után nyitja meg az ülést. Bemutatja Bács-Bodrog vármegye feliratát tartalékos katonák családjának segélyezéséért.

Az indemnitási javaslatot harmad-zori felolvasása után elfogadják.

Napirenden:

a földmívelésügyi tárca

költségvetése.

Pap Géza előadó ismerteti a költségvetés egyes tételeit. Az erdészeti fejlesztésére eső tételt helyezze el a legyümölcsösztetőkben a kormány. A lótenyésztés érdekében egy milliót vett a kormány a költségvetésbe, ami elismerést érdemel, mert jelenleg, amikor a gazdasági munkában lóval igyekeznek pótolni a szarvasmarha anyagot igen hasznos befektetés. Az állategészségügy érdekében kárpótlást nyújt a kormány azoknak a gazdáknak, kiknek állatai batóságilag irtattak ki. A gazdasági oktatás támogatásáról is gondoskodik a kormány, mely elismervén a gyümölcs-ermelés hasznát, a magyaróvári gazdasági akadémián gyümölcs-kezelő tanfolyamot létesített. A közéleti segítésére 400,000 koronát vett a költségvetésbe a kormány. A halászat emelésére 100,000 koronát szán a budget. A borászat támogatására 400,000 koronát állítatott be. A gazdasági munkások érdekében szintén

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Szabadkőműves emlékeim.

— Irta egy volt országgyűlési képviselő. —

A magyar közönség mindinkább kezd kijózanodni a szabadkőművességből s mint az a kijózanodással együtt jár, egyre jobban érez bizonyos csömört, sőt undort is, mihelyt erről a cseppet sem önzetlen szövegkezelettről szó esik. Csattanósan bizonyítja ezt az országos tetzés, mely nemrég Haller, Huszár és Polónyi Géza szabadkőműves-ellenes beszédeit fogadta. De még egy bizonyíték van: eltűntek a kirakatokból azok a füzetek, melyek eddig a szabadkőműves nemes, emberbaráti céljait hangsúlyozták, igyekeztek a közönséget a sötétben settenkedők valódi céljai felől megtéveszteni. A valóságot keresi már a közönség s a kirakatokban megjelennek azok a füzetek, melyek a szabadkőművességekben a valóságot mutatják be a közönségnek.

E füzetek egyike az, melyet egy volt országgyűlési képviselő írt a fenti cím alatt. Előkelő szerepe volt valamikor a szabadkőművességben, szövetségtanácsos volt, aminők ma pl. Nagyváradról dr. Ágoston Péter és a szaa-

kőművesek esze, Várady Zsigmond. Hogy a füzet írója miért lépett ki, azt bőven megindokolja rőpiratában, melyből közöljük a következő szemelvényeket:

Szükségesnek tartom ismertetni, miként alakult ki hazánkban az újabb korban a szabadkőművesség.

Az alkotmányosság helyreállításával visszatértek hazánkba az emigránsok. Ezek közül külföldön többen szabadkőművesek lettek s visszatértük után itthon is óhajtották megtelepíteni az intézményt.

Az akkori felfogás kedvezett e törekvésnek. A legelőkelőbb körökben is majdnem divat volt szabadkőművesnek lenni.

Két nagypáholy keletkezett, a »Nagy Oriens« és a János rendű nagypáholy. Az előbbi az ugynevezett skót szertartást, berendezkedést követte s összealakulása annyiban különbözött a másiktól, hogy páholyai a keresztyén elemre fektették a lósnílyt.

Lassankint megszűnt a szabadkőművesség divatja, az előkelőség visszavonult s ennek hatását megérezte mind a két nagypáholy. Az egyesülésben keresték az erőt s így alakult meg a »Magyarországi Symbolikus Nagypáholy.«

A várt új elemek nem jöttek. Erre egyik nagy befolyású testvér a felvételek szigorú zá-

nak csökkentését javasolta. Az önfentartási ösztön a vezetőséget arra indította, hogy elfogadva ez indítványt onnan vegye az anyagot, ahonnan kapja. Így kezdődött meg a zsidó elemek nagy számmal való bevonulása.

Németországban több nagypáholy van. Ezek közül egyik nem enged be zsidókat tagjai közé. Szabadkőművesi szokás szerint nagypáholyunk ezzel is összeköttetésben volt. A nagyvárad páholy követelte, hogy szakítsuk meg az összeköttetést.

A nagypáholy nehéz helyzetben volt, mert a Budapesten dolgozó páholyok közül csak négy vagy öt volt keresztyén többségű. A többinél tehát rokonszenvenvel találkozott a nagyvárad páholy indítványa. A nagypáholy vezetősége félt, hogy a kérdés nagy hullámokat verne fel a keresztyén tagoknál s valószínűleg nem is tartotta jogosultnak beavatkozni egy idegen szabadkőművesi hatalom belső ügyeibe: szóval napi rendre térés határozott s ebben segítségére voltak a bécsi testvérek is.

A nehéz kérdések áthidalása mind több akadályokba ütközött. A külső világ tudomást szerzett a magyar szabadkőművesség elzsidósításáról és a keresztyén elemből mind kevesebben szánták rá magukat a belépésre, sőt megfélemlítő páholyok is megszüntették működésüket.

Tavaszi és nyári cipőkülönlegességek

„KOBRAK“-nál

Helybeli és vidéki telefon: 847.

28

Rákóczi-ut 3.

400,000 koronát juttat a költségvetés. A költségvetést elfogadásra ajánlja.

Bernáth Béla: Kevesli a költségvetést, mely mindössze 32 millió és csak másfél millió az emelkedés, ami csekély összeg a fejlődés szükségletéhez képest, holott a földművelésügyi miniszter 10 millió többletet ígért. Az állattenyésztést intenzívebben kell fokozni, hogy kiállhassa az amerikai versenyt. Bortermelésünkről nem gondoskodik kellőleg a kormány. Vannak ugyan bortörvényeink, végrehajtásukról nem gondoskodnak. A költségvetést nem fogadja el.

Tallián Béla kiugást tesz az erdészek státuszrendezése ellen. Az erdészekről elveszik a fát és a földet, ami rájuk nézve fontos és más uton nem pótolható életszükséglet. A költségvetést elfogadja.

Frey János a földművelésügyi miniszter nem tesz eleget az állategészségügy érdekében, állatorvosaink száma kicsiny.

Végül **Lévay Lajos** ügyében sorsolták ki az összehírdetlenségi bizottságot.

Az ülés 2 órakor véget ért.

Miniszteri értekezlet. A képviselőház mai ülése alatt a kormány tagjai miniszteri értekezletre gyűltek össze a katonai büntetőperrendtartás ügyében. Nem volt formális minisztertanács, csupán gróf **Khuen-Héderváry** miniszterelnök tartotta szükségesnek, hogy miniszter-társaival értekezzen, mielőtt ismét Bécsbe megy és újabb, ezuttal véglegesnek hirdetett tanácskozásba kezd. A miniszterelnök ma este Bécsbe utazott, holnap tárgyal báró **Bienerth** miniszterelnökkel és *szükség esetén kihallgatáson* jelenik meg a király előtt. Hogy megvan-e a megegyezés az osztrák és a magyar kormány között, a felől Bécsben és Budapesten még mindig ellentétes hírek hallatszanak. Az osztrák kormány köréből teljes határozottsággal állítják, hogy nincs megegyezés, sőt olyan hírek is vannak, hogy még csak most kezdődik a kemény harc. Magyar politikai körök ezzel szemben már perfektnak mondják a megegyezést.

Tudok egy páholyról a vidéken, melynek tagjai kivétel nélkül keresztények voltak s mely lelkesen működött a szabadkőműves célok érdekében.

A nagypáholy helytelennek tartotta ez állapotot s ráirt a páholyra, hogy vegyen fel tagjai közé zsidót. Hiába irtak fel, hogy szívesen tennének eleget, de ott a környékben nincsen olyan, akit társaságukba valónak tartanak. A nagypáholy megmaradt követelése mellett s végre is kikutattak egyet, kit felvehettek.

Ertesítették határozatukról a nagypáholyt. Az nem elégedett meg a megoldással, hanem most már kívánta, hogy a tagok meghatározott százalékra legyen zsidó.

A felelet a páholy működésének beszüntetése volt s tagjaiból a legerősebb antiszemitaik lettek.

Azok a zsidó testvérek, kik régtől fogva tagjai voltak a szabadkőműveseknek a legtöbb esetben helytelennek tartották a kérdések ilyen kiéleltetését s iparkodtak oda hatni, hogy a magyar szabadkőművesség elzsidósodása megszűnjék. A korán elhunyt Neuschloss Marcell helyettes nagymester előttem is gyakran fejtette ki ezt a nézetét. A fiatalabb zsidó testvérek jó része ez iránt a felfogás iránt érzéketlen maradt. Mindinkább kezdett kialakulni köztük az

A Betterment szabályrendelet.

a pénzügyi bizottságban.

A Bettermentre, helyesebben az értékemelkedésről szóló illetékre vonatkozó szabályrendeletet általánosságban, a miniszter jóváhagyta, azonban egyes szakaszaira nézve módosításokat rendelt el. A szabályrendelet azon alapul, hogy ha valamely közművet létesít a város, az ezáltal értékükben növekedett ingatlanok tulajdonosai, az érték növekedés bizonyos hányadát kötelesek a városi pénztárba befizetni.

A szabályrendeletnek a miniszter által kívánt módosításával foglalkozott tegnap Nagyvárad város pénzügyi szakbizottsága.

Rimler Károly elnökléte alatt **Huzella Gyula**, **dr. Thury László**, **Lukács Ödön**, **Gróf Ármin**, **Köszeghy József**, **dr. Adorján Emil**, **Weisz Lajos**, **Fried Ferenc** és **Pásztor Bertalan** voltak jelen a bizottságban.

Lukács Ödön ismertette a kérdést. A Bettermentről alkotott szabályrendeletet általánosságban nem kifogásolta a miniszter, de több változtatást kíván. Ezek egy részét kötelezőnek mondja, másrészt pedig megfontolásra ajánlja a városnak a miniszter.

Első sorban a címet kifogásolja és illeték helyett »járulék«-nak kell a fizetendő díjakat nevezni. Elrendeli a miniszter, hogy a szabályzatban a tudományos, közművelődési, közegészségi, állami stb. közintézmények a járulék alól menteseknek mondassanak ki. A járulékok utólagos kivétési joga 10 évről 5 évre szállítandó le. A kivétést nem a polgármester, hanem a város tanácsa eszközölje s a felebezési jog a polgármestert illesse.

Ezeket a módosításokat a szakbizottság elfogadta.

Ezután rátértek azokra, amelyeket megfontolásra ajánl a miniszter.

A leirathoz képest a bizottság elfogadta azt, hogy a város pénzén létesítendő közlekedési vállalatok után szintén kell Betterment-et

fizetni. Azonban mellőzték a miniszter azon javaslatát, hogy a vízvezeték és csatornázás után is kelljen járulékot fizetni, mivel már ugy is kell a vízvezeték és csatorna után a háztulajdonosoknak fizetni illetéket.

Az értékemelkedési járulék kulcsát sem tartja megfelelőnek a miniszter, mert nem domborítja ki eléggé a progresszív-adózást. A szakbizottság is belátta ezts a járulékkulcsot a következőkben állapította meg: ha az értékemelkedés 10 százaléknál nem több, mentes a Bettermenttől, ellenben 11—25 százalék százaléka, 25—50 százalék értékemelkedésnél 15, 50—75 százalék értékemelkedésnél 25, 75—100 százalék értékemelkedésnél 35 és 100 százalékon felüli értékemelkedésnél az emelkedés 45 százaléka fizetendő Betterment fejében.

A miniszter II fokban a közigazgatási bizottságot jelöli meg. A szabályrendeletben kontemplált Betterment bizottságot, a közgyűlés 5 tagjából és 4 szakmérnökből csak mint véleményező testületet engedélyezi a miniszter, ha a város fenntartani kívánja a bizottságot, de minden hatósági jogkör nélkül s a közigazgatási bizottság nem köteles ezen bizottságot meghallgatni.

Ezen pont felett hosszabb vita fejlődött ki.

Dr. Adorján Emil, **Weisz Lajos** és **Fried Ferenc** fontosnak tartják, hogy a polgárságból legyen ilyen bizottság alkotva, mert ebben a polgárságnak nagyobb bizalma van s már csak a polgárok megnyugtatása végett is helyes egy ilyen, bár csak véleményező testület. A város autonómiája szempontjából is a bizottság fenntartását kívánják.

Huzella Gyula **dr. Thury László**, **Lukács Ödön** feleslegesnek tartják a Betterment-bizottságot, mert a közigazgatási bizottság úgy is meghallgathat szakértőket.

Végre is 5 szóval 4 ellen a Betterment-bizottság mellőzését fogadta el a szakbizottság.

Az eljáró fórumokat a következőkben állapítja meg a szabályzatban: 1 fokban a város tanácsa; 2. fokban a közigazgatási bizottság; 3. fokban a közigazgatási bíróság.

A kivetett járulékot 90 nap alatt kell befizetni; de bárki 30 napon belül bejelentheti részletfizetés iránti óhaját s 10 év alatt, 5 szá-

a tudat, hogy érdekükben áll uralkodni a magyar szabadkőművesség s ennek útján a magyar társadalom felett.

Az eszmék e csatája közben érte hazánkat a nagy politikai felfordulás.

A Fehérváry-kormány a nemzeti irányzat letörésére vállalkozott a politikában s e célra egyesíteni próbálta az erre kapható összes elemeket. Bizalmi ember útján közvetlen összeköttetésben volt a szabadkőművességgel, sőt a miniszterek közt is volt található szabadkőművesség, harcoló csapatait pedig a szocialisták és a nemzetiségek képezték volna.

E kérdést egész nyíltan tárgyalták a páholyokban s azok nagy részében tapasztalható volt a hajlandóság a tényleges részvételre.

Tárgyalások indultak meg s ezek eredménye az lett, hogy az összehívandó nagygyűlés az emberiség haladása szempontjából óhajtanóknak fogja kijelenteni az általános választójog elvének érvényesülését, de ez irányban való küzdelemre nem fogja felhívni sem a páholyokat, sem a testvéreket.

A nagygyűlés ugyanaz nap tartatott meg, miat amelyen Bécsben a Wekerle-kormány megalakult. Telefonon értesültek arról, hogy az egyházpolitikus Wekerle lett a kormány elnöke. Eltekintettek a létrejött megállapodásoktól s oly szöveget fogadtattak el a nagygyűlés-

sen, mely már sokkal erősebben hangsúlyozza az általános választójogot és a szabadkőművesek ez irányban való kötelelességeit.

Az összefüggést az egyházpolitikai mozgalom és az általános választójog közt csak az nem látta, aki nem akarta.

Amily mértékben erősödött a radikális irányzat, oly mértékben lett türelmetlen.

Háttérbe szorították nemcsak a nemzeti célokat, hanem a jótékonyági tevékenységet is. Egyedüli cél lett egy harcoló szabadkőművesség megalkotása.

Gondoskodtak ennek eszközeiről is.

A társadalom szervezését volt hivatva létesíteni az Országos Reformklub, a társadalom meggyőződését irányítani a »Világ« nevű napilap. A tudományos propagandát végzi a Társadalomtudományi társaság s ennek kiadványa a »XX. század«. A munkásság irányítását szolgálja a társadalomtudományi szabadiskola, az ifjúságot pedig a Galilei kör. A tanítókat a Tanítók Szabad Egyesülete útján kívánják befolyásuk körébe vonni.

Szóval nemcsak teljes programról, hanem annak céljait szolgáló eszközökről is gondoskodtak.

Ezek a kirohanások még csak kezdetleges állapotban vannak. Még nem érzik magukat elég erőseknek s ezért megelégszenek azzal, hogy

Április 8-án nyílt meg

Kálmán és Kálmán

Egész éjjel francia és magyar konyha.

Nagy Sándor-utca 4. szám.

Erdélyi Borozója

Szolid és előzékeny kiszolgálás.

Kitünő erdélyi

Fővárosi mintára, pazar eleganciával berendezve!

borkülönlegességek.

Nagy Sándor-utca 4. szám.

zalék kamattal fizetheti meg a rája kivetett összeget. Méltányos esetekben a tanács a részletfizetési kedvezményt 15 évre is kiterjesztheti. A többi apróbb módosításokat szintén elfogadta a szakszövetség.

Lipovniczky püspök és az aradi vértanúk ereklyéi.

Az aradi vértanúk bitófáiból eltett kis darabokból eddig két gyűjtemény volt ismeretes, most felmerült egy harmadik, amely Lipovniczky István volt nagyváradai püspökről maradt meg. E gyűjteményről Pintér Sándor szécsényi ügyvédől B. H.-ban a következő érdekes levél jelent meg:

Még 1885. december hónapjában — a napra nem emlékezem — megjelent nálam Salgó János karancssági esperes plébános s a leveléhez hitelesített másolatban mellékelte Pro memoria kisérletében átadott egy bársony dobozt, melyben kézzel készített szép faragású körszelence, tetején kereszttel, volt elhelyezve s abban karika alakban faragott lapon kilenc darab koporsó alaku fadarab fölragasztva.

Mondanom is fölösleges, hogy a tárgy nagybecsű volta és a váratlan bizalom annyira fölragasztott, hogy a Pro memoria-t akkor el sem olvastam, hanem a plébános úr szóbeli értelmezése után siettem a szerintem is drága kincset szekrényem legelrejtettebb fiókjában elhelyezni, mely idő óta kegyelettel őrzöm. Amde én is hetven éves vagyok már.

Ma a tagadás korszakát éljük; bizonyára lesznek, kik ez ereklyék valódiságát tagadni fogják; csak hogy most már az Aradon vértanubálált szenvedettek bitófáiból eddigelő van a kolozsvári Történelmi Muzeumban, van néhai szentgericei Nagy Sándor leszármazójánál, van a budapesti Nemzeti Muzeumban és van nálam is; ha tehát az ereklyék valódisága iránt kétség merülne föl, most már a fadarabkák rétegzete, rostszájai után a szakértő az azonos-ságot megállapíthatja.

Salgó János esperes-plébános urnak Pro memoria-ja Szenthe Kálmán szécsényi járásbíró ur 1911. április 2-ikán kelt hitelesítő zá-

pár embert felbuzdítanak a szekularizáció érdekében való felszólalásra, terjesztenek rőpiratot nemcsak a költött birtokok, hanem különlegesen a papi birtokok ellen is.

Hosszu időn keresztül néztem e viszonyokat. Iparkodtam hasonló gondolkozású testvéreimmel együtt egyesíteni közös működésre a nemzeti érzésű pányolokat.

Lázadozott bennem a magyar ember és méltatlankodott a szabadkőműves lelkiismeret is.

Láttam az elnyomásunkra irányuló igyekezetet s az eszközöket egy új kiváltságos osztály megteremtésére a humanitás, az emberszeretet jelszavai alatt.

Es mégis vártam. Nem tudtam hinni, hogy valóság az amit látok, vártam folyton egy gonosz álom végét.

Volt egy szabadkőműves testvérem. Nemcsak zsidó vallás, hanem ősrégi eredetű magyar emberben is ritkán láttam annyira kifejlődni a hazafias érzést, mint ő benne.

Indítvány tétetett páholyunkban, hogy támogassuk a radikálisok egyik alkotását.

Küzdőlembem vittem ez ellen minden erőmet, egyenkint kapacitáltam az embereket. Elbuktam; az én páholyom is irányt változtatott.

Emitt testvérem először a halasztás mellett szavazott; de mikor dönteni e kellett, ellenfeleinkhez állott.

Megdőltem ebben a szabadkőművességben. Mennem kellett tehát s mentem.

radékával ellátott hivatalos másolatában így hangzik:

— Pro memoria! En alulirt ezen okmányban foglaltak hitelül: »Esküszöm az élő Istenre!« 1884. évi Jun. sz. László napján meglátogatván jövevőmet, Lipovniczky István nagyváradai latin szert. püspököt; az elbucszást megelőző estén előhozott ez egy sötétbarna szekrényt, melynek hátulsó ajtaján egy kis faszegecske volt, ezt kihuzatva velem, kinyitott a kis szekrény és abban a hátsó falára kilenc darabka fa volt fölragasztva, azon szomorú fákba, melyeken az aradi vértanúk kivégeztettek. Ezen fadarabkák alakja és nagysága körülbelül ilyen: (Itt a fadarabkák hű másának rajza következik.) A közepén följegyezve a kezdőbetűje annak, ki azon kivégeztetett. E szekrényt Palkovics Károly, forradalmi kormánybiztos, a püspök jóbarátja készítette. Mint jutott ezen borzasztó ereklyék birtokába? így mondotta el négy szem között: »1849 október hóban a szerencsétlen okt. 6 után, mikor mint aradi fogságban szenvedő, többi rabtársaimmal rabok sétáját tettük volna: volt velem egy toronáli szolgabíró, (a nevét is mondotta, sajnálom, hogy föl nem jegyeztem!) ez megállit engem egy kocsi-szin előtt és mondja: itt e kocsi szinben nagy kincs rejlik. Miféle? Itt vannak letéve amaz akasztófák, melyen szegény tábornokaink kiszendtek! Csak valami kép szerethetnének belőök. Szerettek, mert jó összekötéseik voltak. A fönt leirt darabok a szekrényvel a Nemzeti Muzeumba küldettek a püspök halála után; az itt leirandó és örök emlékül hitelesítendő, az én jó püspököm által nekem ajándékozottat a fönt irt este. E gyönyörű faragvány az említett toronáli szolgabíró műve. »Ezért én (ugymond) 100 forint adtam.« E szép mű képez egy kriptát, melyben 9 koporsó van letéve, a koporsók azon bitófákba készítve; és mindegyiknek, aki rajta kivégeztetett, kezdőbetűje oda jegyezve. A deszkácska alján a 4 agyonlövöttnek neve van, melyeket a püspök sajátkezű írása is magyaráz és hitelesít. Hogy könnyebb legyen évek múlva a kezdőbetűket megérteni: ideragasztottam a Függelékéből kivágott életrajzát a szegény vértanúknak. Hogy a nevezetis ereklye el ne vesszen, az általam igen tisztelt derék magyar ember, Pintér Sándor urnak ajándékozom, mint akinek ugyanis már van szép gyűjteménye; és hiszem, hogy abban a gyűjteményben nem lesz a legérdekeltenebb tárgy, és így ez a többivel hiven fog mindenki által megőriztetni, kinek kezére idők multával a gyűjtemény szállandó. Aldott legyen emléke szegény, kivégzett hőseinknek. Isten óvja meg szegény hazánkat hasonló katasztrófáktól. Karancsság, 1885. nov. 30. Salgó János s. k. esperes-plébános. (P. H.)

Kolosváry Sándor

ékszerész, arany és ezüstműves üzletét

folyó év május 1-én áthelyezi
míg az építkezés tart Nagy-
várad, Rákóczi ut 5. sz. Veiszlovits
házba, az Orsolya zárda templomával
szemben.

Üzletáthelyezés!

Van szerencsém a tisztelt vevőközönséget értesíteni, hogy a Szent László-tér
Kishídőnél 9 éve vezetett

vászon és fehérnemű üzletemet

folyó évi február 1-től a tuságos házbér-
emelés miatt a Bémer-téri gyógyszer-tár
mellé, a volt Hegedűs János-féle üzlet-
helyiségbe helyeztem át.

† Sztarill János.

A városháza tornyán fekete lobogó hirdeti a városi tisztikar gyászát. A tisztikar egyik régi, kiváló tagja: Sztarill János árvaszéki ülnök, pár heti kínos szenvedés után tegnap reggel elhunyt. Hitvesén és kis leánykáján kívül Sztarill Ferenc építész testvérét, Székely Sándor káptalani főszámvevő pedig sógorát gyászolja az elhunyt derék tisztviselőben. Az elhunyt unokatestvére volt dr. Székely István udvari tanácsos, egyetemi tanárnak. Sztarill János jogakadémiai tanulmányai elvégzése után 1884-ben mint fogalmazó, Nagyvárad város szolgálatába lépett, majd mint aljegyző vezette az iparügyosztályt. Több, mint 20 éve választották meg árvaszéki ülnökké, s azóta pedáns pontossággal, odaadó buzgalommal töltötte be hivatalát.

Pár héttel ezelőtt influenza támadta meg különben is gyenge szervezetét, amiből olyan súlyos komplikációk léptek fel, hogy műtétet kellett rajta végrehajtani. Napok óta már teljesen lemondottak orvosai az életéről. Halála tegnap, élete 53 évében következett be. Temetése holnap, pénteken, április 28-án délelőtt fél 9 órakor lesz a Schlauch-téri gyászházban. Az elhunyt családja a következő gyászjelentést adta ki:

Alulírottak mélyen érzett fájdalommal, de Isten szent akaratában megnyugvó lélekkel jelentjük, hogy a legjobb férj, édes apa, vő, testvér, sógor, nagybátya és rokon Sztarill János Nagyvárad város árvaszéki ülnökének élete 53 ik, boldog házassága 14-ik évében a szentségek ájtatos felvétele után f. hó 26-án délután 2 órpkor az Urban csendesesen elhunyt. A megboldogultnak drága porai f. hó 28-án d. e. fél 9 órakor fognak a Schlauch-téri lakásán a róm. kath. egyház szertartása szerint beszenteltetni és a váradolaszói róm. kath. plébánia templomban megtartandó gyászszentmise bemutatása után az olaszii temetőben a boldog feltámadás reményében örök nyugalomra helyeztetni. Nagyvárad, 1911. április 26. Aldás lengjen porai felett! Özv. Sztarill Jánosné, szül. Markus Anna neje. Sztarill Magduska, leánya, özv. Markus Ferencné anyósa. Sztarill Mária, Székely Antal, Sztarill Ferenc testvérei. Székely Antalné szül. Tokolics Mária, Sztarill Ferencné, szül. Markus Terézia, Krammer Károly és neje Markus Franciska, Székely Sándor és neje Markus Aranka sógorok és sógornők gyermekeikkel.

A derék tisztviselő végtisztességén a városi tisztikar és a törvényhatóság tagjai testületileg vesznek részt. Rimler Károly polgármester a következő felhívást bocsátotta ki:

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának és tisztikarának tagjait szomorodott szívvel kérem fel, hogy váratlanul elhalt tagtársunk: Sztarill János árvaszéki ülnök urnak a folyó évi április hó 28-án délelőtt fél 9 órakor a Schlauch-téri gyászházban megtartandó végszentségtételén résztvenni sziveskedjenek. Nagyvárad, 1911. április hó 26. Rimler Károly polgármester.

Midőn a tisztelt vevőközönség eddigi szives pártfogásáért hálás köszönetemet fejezem ki, kérem ugyanazt a jövőben is, — részemről ezután is szigorú elvem marad a pontos és lelkiismeretes kiszolgálás. Kiváló tisztelettel

Strohmayr Pál
Nagyvárad, Bémer tér.

Tavaszi ujdonságaim
CIPŐ, KALAP
és uri divatcikkekben megérkeztek
REICHARD áruháza

UJDONSÁGOK.

Tájékoztató:

Április 27. D. u. A Biharmegyei nőegylet évi közgyűlése.

Április 30. Erkel ünnepély a főgimnáziumban

* **Személyi hírek.** *Fetszer Antal* felsz. püspök káptalani helynök Budapestre utazott, ahol gróf *Széchenyi Miklós* nagyváradai püspökkel értekeztek a nagyváradai beiktatás felől. — *Dr. Karácsonyi János* nagyváradai prépost-kanonok Budapestre utazott, ahol mint a Tud. Akadémia rendes tagja részt vesz az Akadémia e heti nagygyűlésén.

* **Tisza az államosítás ellen.** Most tartotta tavaszi közgyűlését a *nagyszalontai* református egyházmegye, melynek gróf *Tisza István* a világi elnöke. A közgyűlésen egészen adminisztratív ügyeket tárgyaltak. Egy kis bihari község kérte, hogy iskoláját átadhassa az államnak s a felszabaduló tanítói fizetésből lelkeszt alkalmazhasson. A közgyűlés világi elnöke, gróf *Tisza István* szólásra emelkedett:

— Én a magam részéről ellenzem a kérelem teljesítését, mert *nem tartom helyesnek a népoktatás államosítását.* Sajnos, olyan áramlatok érvényesülnek a magyar tanítói kar körében, hogy a *tanítók egy része* ma már, ha nem is istentagadó, de legalább *vallásellenes* és az *egyháznak örökös ellenfele* a gyermekek vallásos nevelésén. Ezért a kérelem elutasítását javaslom.

És a közgyűlés — nagyon helyesen — elutasította a kérelmet.

* **A debreceni-nagyváradai vasút forgalomba helyezése.** Az új vasuti vonalat, melyet már január 28 óta használ a község, tulajdonképpen csak tegnap helyezte a miniszter hivatalosan forgalomba. A miniszter ez alkalommal tudatta a vármegyét, hogy a fogantatott műtanrendőri bejárás alkalmával történt kikötések figyelembe vételével a bejárásról felvett jegyzőkönyvet jóváhagyja és a már akkor szóbelileg megadott közhasználatba bocsátási engedélyt megerősíti.

* **A szociálisták tüntető felvonulása.** A nagyváradai szociálisták engedélyt kértek a rendőrhatalástól, hogy hétfőn, május 1-én délután a Rhédey-kertben népgyűlést tartsanak s Széles-utcától a Rákóczi-úton keresztül tüntető felvonulást rendezhessenek a Rhédey-kertbe. A népgyűlést *Gerő Armin* főkapitány engedélyezte, a tüntető felvonulásra

azonban nem adta meg az engedélyt, tekintettel a hetivására, megtagadta. Felelősség folytán az ügy tegnap a város tanácsa elé került. Hosszabb vita után *dr. Thury László* és *Lukács Odón* a felvonulás engedélyezése mellett, *Bordé Ferenc* főjegyző és *Komlóssy József* tanácsnok pedig az engedély megadása ellen szavaztak s így a polgármester döntötte el a kérdést, még pedig a felvonulás engedélyezése mellett s így a szociálisták hétfőn megtartják a tüntető-felvonulást.

* **Uj lap a vármegyében.** *Simkó Aladár* tegnap bejelentette az alispánnak, hogy *Ermihályfalva* címmel társadalmi és szépirodalmi heti-lapot fog indítani. Az új lap április 29 én jelenik meg.

* **Pályázat a tanácsnoki állásra.** A *Darvassy Lajos* tanácsnok nyugdíjazásával megüresedett tanácsnoki állást a május havi közgyűlésen tölti be Nagyvárad város törvényhatósága. A pályázati hirdetményt most bocsátja ki a város. A pályázatok beadásának határideje május 6 án délutáni 5 óra.

* **Kitüntetett életmentő.** Megírtuk annak idején, hogy *Tenkén P. Orbán* Mihály gazdálkodó a múlt év november 12 én a megáradt Fekete Körözből kimentett egy *H. Biró György* nevű kocsist, akit a sebes ár elsodort. A bátor életmentőt a tenkei főszolgabíró kitüntetésre ajánlotta a belügyminiszter előtt. A miniszter tegnap értesítette a vármegyét, hogy a bátor életmentőnek 50 korona jutalmat adományoz hőstette elismeréséül.

* **Magyar M. Atyánk Jeruzsálemben.** A Budapesten megjelentő Uj Hírek krajcáros lap tegnapi számában egy jeruzsálemi levelet közöl a lap élén, amelyben azt írja, hogy az olajfák hegyénél levő Tor faluban, a karmeliták templomának udvarán 42 nyelven van a falba beillesztve a Miatyánk kőtáblába véve s szemére veti a magyarságnak, hogy a nemzetek kőtáblái között a magyar nincs sehol.

A tisztelt levelező, aki antilopokra és bogarakra vadászott a távolban, úgy létezik, csodabogarat fogott, s a vadászat mellett nem ért rá, hogy ellátogasson Jeruzsálemba a »Pater Noster« templomba, amelynek falán már mintegy 15 év óta ott van, megfelelő helyre beillesztve magyar nyelven a Mi Atyánk. Néhai *Propper N. János* volt nagyváradai kereskedelmi iskolai igazgató egyik szentföldi társas utazása alkalmával vitte magával a diszes kőtáblát, amelybe a Lévy-cég metszette be a Miatyánkot s a Pater Noster templomban falazták be a többi nemzetek táblái mellé. *Dr. Hoványi Géza* orsz. képviselő, aki pár évvel ezelőtt, s *dr. Pataky Arnold* theol. tanár, aki tavaly nyáron jártak a Szentföldön; látták is a magyar Mi Atyánkot a Pater Noster templomban.

* **A dohányárak áremelése.** A *Magyar Kereskedők Lapja* írta meg legelőször és pedig már régen, hogy az állami dohányegyesítőség kezelésége az összes dohányárak árának fel-emelését készíti elő. A készülődés sokáig, majdnem egy évig tartott, most azonban már bizonyos, hogy az áremeléseket f. évi július 1-én életbe léptetik. Ezt ugyan az illetők nálunk még most is titokban tartják, de Ausztriában már mindenki tud róla s az osztrák kormány sem cáfolja meg. Mivel pedig az ár-

emelést az osztrák és a magyar kormány együttesen állapította meg s mindkét államban szükségképpen ugyanazon napon léptetik életbe, nagyon természetes, hogy július 1-től kezdve a magyar dohányárak is megdrágulnak. Az áremelés 10—30 százalék közt variál, a drágább fajtáknak természetesen aránylag nagyobb lesz az áremelés, míg másfelől a dohányok árát nem emelik oly mértékben, mint a szivarok és cigarettákét. Egyidejűleg néhány új fajta szivart és cigarettát is forgalomba hoznak, míg egy két régi fajtát ki vonnak a forgalomból. Az áremelés életbe léptetését hamarosan követni fogja a dohányárak jutalékának új kulcsa, mely a jövedelmezőséget felemeli, ami egyébként az árak felszökötés következtésén nyekép is emelkedni fog. Valószínű azonban, hogy az áremelés kezdetben csökkenteni fogja a forgalmat s az is valószínű, hogy sokan a drágább dohányárakról az olcsóbb fajták fogyasztására térnek át, de a forgalom csökkenését sem tartják lényegesnek s bizonyos, hogy az csak igen kis részét morzsolja le annak a bevételi többletnek, melyet az államkincstár az áremelés folytán elér.

* **Fiókküzetekre kért engedély megtagadása.** *Király Ferenc* és *Társaság* piperezappan-illatszert és háztartási cikkek árusító budapesti cég Nagyváradon fiókküzetet akart felállítani s e célból az ottani iparhatóságtól iparigazolványt kért. Az iparhatóság azonban az igazolvány kiadását megtagadta s ezt azzal indokolta meg, hogy az ismérvek szerint vándorraktár felállításáról van szó, ezt pedig a helybeli kereskedők érdekeire való tekintettel nem engedélyezheti.

* **Két új népkönyvtár a vármegyében.** A földművelésügyi miniszter tegnap értesítette a vármegye alispánját, hogy M-zógyán község részére 100 és Sarkad község részére 150 kötetből álló könyvtárt adományozott. A községek részére még 20—20 koronát utalványozott a miniszter a könyvtárak szekrényei részére.

* **Kivándorlás.** A Cunard hajós társaság tegnap értesítette az alispánt, hogy április 15-én a társaság *Ultonia* hajójával 20-an vándoroltak ki Amerikába Bihar megyéből. Hol áll ez a szám a pár év előtti kivándorlók számától, amikor 150—200, sőt 400-at is elérte a kivándorlók száma.

* **Névváltoztatások.** *Szoberel Lajos* nagyváradai lakos, a saját és gyermekei vezetéknevét »*Szirmai*«-ra; — *Kracsun Alexa* nagyváradai lakos pedig vezetéknevét »*Karácsony*«-ra változtatta.

* **Az álmok országában.** Ma este mutatja be mesébe illő káprázatos mutatványait *Balthazar mester* a *Sas Vigadó* fényes nagytermében. A kiváló magyar varázsló ördögösen ügyes produkciói közé tartozik: a legújabb szenzáció *Aladin csodalámpája*, továbbá az ördög pilulái, a székgyártás, a megvarázsoltt ébresztő órák, a megbűvölt számoszlopok stb. Minden produkciója *Balthazar*nak csoda számba megy és nem sablonos stílus, hanem magas színvonalú és ezeket érő műszerekkel dolgozik egy színpadon a mellyel a *Vigadó*t színházzá alakítja. Közönségét nemcsak bámulatba tudja ejteni, de pompás csevegő is és egészséges humorával nagy derűségben tudja tartani a közönséget. Az előadás fél 9 órakor kezdődik.

Meglepő kötéréjü.

PORTLAND.

CEMENT

Rendkívül kiadó.

Kitünő és olcsó.

SCHAUMBURG-LIPPE herceg beremendi gyárából.

KONDOR DEZSŐ, Nagypiacz,

FÜCHSL-PALOTA, Telefon 969.

Cementcsövek, fedéllemez, elszigetelőlemez, aszfalt és cement munka. Mintákat ingyen küld

* **A legmagasabb ház.** New-Yorkban nemsokára megkezdik egy ház építését, mely magasabb lesz az összes newyorki házaknál. Harminc emeletes lesz, 750 láb magas és a tornya még huszönféle emeletes. A tervek már teljesen készen vannak.

* **E tünt diák.** Kertész Sándor 12 éves reáliskolai tanuló fojyó hó 24 én szállásadójától, Csitter Aron cipész mestertől eltávozott s azóta vissza nem tért. Seméyleírása: nyulánk természet, hosszas szeplős arc, gesztenyeszín haj, rendes orr és száj. A rendőrség keresteti az eltűnt gyermeket.

* **A lakás és élmezőügyi bizottság ülése.** Gerő Armin rendőrfőkapitány a lakás és élmezőügyi bizottság ülését f. hó 29-én d. u. 3 órára tüzte ki. Miután a tárgysorozat egyes pontjai a város közéletére felette nagy fontossággal bírnak, a rendőrfőkapitány ezután is kéri a bizottság tagjait, hogy az ülésen minél nagyobb számban jelenjenek meg. Ez alkalommal kerül tárgyalásra Edelmán Menyhértnek a tej kérdést és a városnak tejjel való ellátását tárgyzó dolgozata, továbbá a központi tejcsarnok ügye.

* **Másfél millió korona két Tizánéit.** Lenbach Ferenc özvegye Londonban eladta a férjének gyűjteményéből Tizán két híres műremekét. Az egyik II. Fülöp spanyol királyt, a másik I. Ferenc francia királyt ábrázolja. Egy londoni műkereskedő hatvan ezer font sterlinget adott a két festményért.

Double-kelme
 újdonások
FLEGMAN
 cégnél, Bémer-tér.

x **Vadászok figyelmébe.** Tisztelettel értesítem a nagyérdemű közönséget, hogy Rákóczy-ut Moskovits palotában egy modern fegyverüzletet nyitottam, hol mindennemű fegyverek, revolverek és töltények kaphatók. Fegyvereket szakszerűen javítok. Ladányi József puskaműves és fegyverkereskedő. A vadászati évad vége felé közeledik. Felhívom a fegyvertartók figyelmét, hogy fegyvereiket javítás végett bizalommal hozzák műhelyembe. M. kir. löpor áruda. Telefon 269.

Törlesztéses kölcsön:
 Feltételek:
Teljes árfolyam
5.65 annuitás.
LÁSZLÓ ERNŐ
 bank és kereskedelmi irodája
Nagyvárad, Lévy-palota,
 Ezredévi emlék-tér sarok.

x **Tavaszi vásár.** Tisztelettel értesítem a nagyérdemű közönséget, hogy a csillár és fémáru gyártást megkezdtem s ennél fogva raktáron levő csillár készletemet helyszűke miatt gyári áron, sőt normális elfogadható áron elárulom. Régi csillárok átalakítása, galvanizálása, fémáruk rezezdése, nickelézése, butorvasalás, portáldíszek stilszerű készítése rajz és terv szerint. Stern, Bémer-tér, Telefon 556.

Ifj. Rimanóczy Kálmán
 műbutorgyára
 Városi raktár Fő-u., Rimanóczy-palota.

Allandó butorkiállítás. Egyes butor-darabok avagy egész lakásberendezések, iparművészi tervezések és költségvetések díjmentesen eszközöltnék. Új szerkezetű service-asztalok mahagoni, palisander és citromfából. A Zsolnay-féle gyárak kizárólagos képviselője, eredeti gyári árak mellett.

Magánvizsgára

sikerrel előkészít nyug. főgimn. tanár. Már eddig is több ízben vizsgáztatott kitűnő sikerrel ::
Lakása: Bethlen-utca 1. sz.

x Néhai főtisztelendő **Makutz Ernő** theol. könyvtárát míg a készlet tart *olcsón* kiárusítom. Bankó Artur könyvkereskedő Rákóczy-ut 10.

Borzalmas lesz a tavasz azoknak, kiknek szeplőt és májfoltot hoz. Ezt egyedül a torony alatti **Ujvárosi drogéria** Hóvirág krémje szünteti meg.

Vas és rézbutor
 Gyári raktári

Székényágy 3 matracca 19 korona
Sodronybetét 10 korona
Rézkarmiss 5 korona
Gyermekágy 24 koronától feljebb, kapható
Kohn Adolf
 vaskereskedőnél Nagyvárad, Kossuth-utca 10 sz. Telefon 636.

SZINHÁZ.
Heti műsor:
 Csütörtök: Nebántsvirág. (Széll Gitta vendégfellepte.)
 Péntek: Magdolna.
 Szombat: Babuska. (Horváth Mici fellepte.)
 Vasárnap d. u.: Boszorkányvár, este: Luxemburg grófja, (Széll Gitta vendégfellepte.)

Széll Gitta fellepte. A mai estén Mezey Mihálynak, a nagy »kegyelmes urnak« sok száz tisztelője, sok száz jó embere nézi majd kíváncsian, hogy a piros függöny fölgördülése után miképpen állja meg helyét a színpadon egy új, bizonyára kicsit elfogódott, de kedves és temperamentumos új primadonna, Széll Gitta, a kis unokahug. Kolozsvárról igen jó hírek előzik meg, hangjáról, játékaról dicsérrettel szólnak, akik figyelték a próbákon. Az első színpadralépés nagyon nagy nap szokott lenni nemcsak az új »starra«, mert hisz mindenki annak készül, hanem a közönségre is, a melynek nagyon tetszik, ha a legtehetségebb művésznők is kicsit küzdenek és bájos zavarban vannak az ő ezerszeme, ezer, tapsos tenyere előtt. Lehet, hogy Széll Gitta nem lesz nagyon zavart, lehet, hogy biztos művésze győzni fog a lámpalázon, de az ilyen premiérekől ezt várja a közönség, mint kedves csemegét.

Értesítés.

Van szerencsénk a mélyen tisztelt háztulajdonos urak becses tudomására hozni, hogy **Óváry Lajos kályhás üzletét** átvettük s az eddigi szolid alapon folytatjuk **ÓVÁRY TESTVÉREK** cég alatt.

Kiváló jószágú modern és izléses kályháinkkal, pontos kiszolgálással és becsületes munkával óhajtjuk továbbra is mélyen tisztelt megrendelőink elismerését kinyerni s a boldogult elődünk által szerzett bizalmat továbbra is fenntartani. A legdivatosabb és legegyszerűbb kályhák állandóan raktáron vannak.

cserépkályhák javítási munkák a legrövidebb idő alatt eszközöltnék. Nagybecsű megrendeléseiket kérve, vagyunk tisztelettel **Óváry Testvérek kályhás iparosok** (Óváry Lajos utódai). **Csengeri-utca 27. szám.**

Új virágüzlet!

Fratrics János
 kereskedelmi és műkertész.

Kertészeti telepe: Szent János. — Virágcsarnoka: Szent János-utca 1 szám, ahol minden időben frissen vágott virágokból készülnek **báli, menyasszonyi s alkalmi csokrok** szép kivitelben, előnyös árak mellett.

Próbababákat, kerti-butorokat, gyermek-kocsikat és gyermek hajtányokat, utazó-, kézi-, piaci-kosarakat, kefeárukat, gyermekszékeket stb. jól olcsón és nagy választékban

JANKY ANTAL UTÓDA kishidfői

Telefon: 8. kosár- és lámpaáru-üzletében vásárolhat. **Telefon: 8.**

IRODALOM.

A X. Katolikus Nagygyűlés határozatai. Csepela Lajos dr. ózdi lelkész a nagygyűlés közművelődési szakosztályában javaslatot terjesztett a katolikus népies művek gyűjteményeinek terjesztése érdekében. Az Országos Katolikus Szövetség e határozat végrehajtásaként megfelelő átiratot intézett a Szent István Társulat igazgatóságához. A szociális szakosztályban Ernszt Sándor dr. a Katolikus Népszövetség vezérigazgatója a keresztény gazdasági és ipari munkásszervezetek alakulása iránt. Az Országos Katolikus Szövetség ennek végrehajtásaként felrta a püspöki karhoz. — A katolikus nagygyűlés hitbuzgalmi és szociális szakosztálya a *Kath. Háziasszonyok Országos Szövetségének* előterjesztésére a *vasuti misszió ügy* érdekében induló mozgalom támogatását határozta el. E határozat végrehajtásaként az *Országos Katolikus Szövetség* a püspöki karhoz, a belügyi és kereskedelemügyi miniszterekhez beadványt intézett a *Háziasszonyok Szövetségét* megalapítására.

A fürdők könyve. Hazai fürdőinket ismertető irodalmi termékekben mindezekig igen szegényesen volunk ellátva. Ami van, az is selejtes régi csapásokon haladó átlagmunka. Anynyival szivesebben kell megemlékeznünk a Magyar fürdőkalauz előtűnk fekvő hatodik kiadásáról, amelynek gondos és lelkiismeretes munkával megszerkesztett belső technikai kiállításával, szerkesztője: Erdős József, valóban dícséretes és ügyes munkát végzett, midőn szakavatott tollal összeállította a hazai fürdőhelyekről, nyaralótelepekről, szanatóriumokról, vizgyógyintézetekről és ásványvizekről minden fontos és szükséges tudnivalót olyan modern és szabatos formában, aminőt csak ritkán van alkalmunk tapasztalni. Röviden szólva: a mű határozott nyeresége fürdőirodalomunknak, olyan, amit nyugodtan ajánlhatunk mindazon érdekelt körök figyelmébe, akiknek hivatásuk pangó hazai fürdőügyünket előbbre segíteni s ezzel egy állandóan hangzó panaszt orvosolni. A pompás és hézagpótló diszmunka stilszerűen be van kötve és Engländer és Társa tatabányai nyomdatulajdonosok sajtói alól került ki. A szokatlanul díszes kiállítású vaskos kötet a vasuti és hajóútikban, szállodákban, orvosoknál, fogorvosoknál, kávéházakban, egyesületekben és pensiókban lett elhelyezve, de külön is a nagyközönség rendelkezésére áll. A fürdőző közönség önmagának tesz hasznos szolgálatot ezen kiadással összeállított és mindent felelő munka átolvasásával. Megrendelhető: a Magyar Fürdőkalauz kiadóhivatalában, Budapest, VI., Eötvös-utca 36.

TANÜGY.

A negyedik segédtanítónői állás. A belügyminiszter értesítette Nagyvárad városát, hogy a nagyvárad-i közönségi polgári leányiskolához szervezett negyedik segédtanítónői állást, az 1911—1912. tanévtől, folyó évi szeptember 1-től, fizetést kiegészítő államsegély mellett engedélyezte.

Igazságszolgáltatás.

1000 korona helyett 50 korona. Hajnal Sándor fővárosi gépraktáros 1910 október havában az érmihályfalvi—ottományi úton egy 4000 kilós gépet szállított. A súlyos gép mindenütt nagy károkat tett az utakban, ami miatt feljelentést tettek a gépszállító ellen. A főszolgabíró a károk figyelembe vételével Hajnal 1000 kor. pénzbüntetésre ítélte. Az íté-

let ellen febbezést jelentett be Hajnal. A febbezés alapján az 1000 korona büntetést 50 koronára szállította le az alispán, akinek ítéletét tegnap a belügyminiszter jóváhagyta.

§ Házlerombolás miatt az üzlet feloszlik. Az olyan tartalmu hirdetések alkalmazása szerint »házlerombolás miatt az üzlet teljesen feloszlik és áthelyeztetik«, magában véve s egyéb hangzatos felhívások nélkül, még nem állapítja meg a tömeges és gyors vásárlásra ingerlés kihágásának tényálladékát. Fenti álláspont érvényesítéseképpen H. budapesti kereskedőt az ipartörvény 51. §-ába ütköző kihágás vádja és következményeinek terhe alól a kereskedelmi miniszter 90.616—1911. sz. határozatával felmentette, illetve a vonatkozó alsófoku vádlottat marasztaló ítéletet megváltoztatta.

§ Ipartelep beszüntetését a rendőrség nem rendelheti. Az alsófoku rendőrhatalóságok tiltották S. B. m-i lakost, hogy a használt helyiségében iparát tovább gyakorolja. A vonatkozó alsófoku rendőrhatalósági ítéleteket a kereskedelmi miniszter 11.087—1910. sz. határozatában a belügyminiszteriummal egyetértőleg megsemmisítette, mert az üzemben levő üzlettelepek betiltására a törvényes jogalap hiányzik. Az ipartörvény 36. §-ában foglalt rendelkezés szerint ugyanis, ha valamely üzlet az egészségre ártalmas, vagy veszélyes hatást gyakorol, vagy ha népesebb utcában nagyobb mennyiségű gyaanyag, vagy ilyen előállításával könnyen tűzveszélyt okozhatna és ha a káros befolyás másképp el nem hárítható, teljes kárpótlás mellett, kisajátítás útján szüntetendő meg. Valamely ipartelepnek betiltását a rendőrhatalóság tehát nem eszközölheti, ellenben tartozik az iparhatóság az ipartörvény 36. §-a alapján a megfelelő intézkedéseket elrendelni.

TÁVIRATOK.

Péter királyt nem fogadja a király.

Bécs, április 26.

(Saj. tud.) Ferencz József uralkodó ma barátságos hangú levelet intézett Péter szerb királyhoz. A levélben arra kéri az uralkodó Péter királyt, hogy tekintettel arra, miszerint budapesti tartózkodása alkalmával legtöbbször Gödöllőn fog időzni orvosai tanácsára, halassa el látogatását. A király különben ama nézetének ad kifejezést, hogy nincs kizárva, miszerint egészsége javulni fog, azonban annak idejét még most nem határozhatja meg. A szerb király nem fogadásához a legmesszebb menő kombinációkat fűzik. Általános azonban az a vélemény, hogy a látogatás visszautasításának a múlt heti brutális támadások voltak az okai. A király egészségéről különben a legutóbb kiadott jelentés szerint az uralkodó állapota teljesen kielégítő.

Kilépés a Kossuth-pártból.

Budapest, április 26

(Saját tud.) Horváth Gyula ma bejelentette kilépését a Kossuth-pártnak. A kilépés okát a fejrmegeyi ügyekkel indokolja a képviselő.

Lévay Lajos összeférhetlenségi ügye.

Budapest, április 26.

(Saját tud.) A Szmracsányi György által Lévay Lajos ellen bejegyzett összeférhetlenségi ügyben ma határozott az összeférhetlenségi bizottság. A bizottságban 8 szavazattal 4 ellenében kimondták, hogy a kérdéses ügyben nem forog fenn összeférhetlenség.

Kulturharc Portugáliában.

Lisszabon, ápr. 26.

Miután a köztársasági kormány elhatározta az egyház és az állam szétválasztását, a lisszaboni papság tegnap délután a patriárka elnöklésével ülést tartott az ottani székesegyházban és egyhangulag a következő határozatot hozta: »Tekintettel azon súlyos és aggasztó helyzetre, melybe az egyház az állam és az egyház szétválasztásáról szóló dekretum következtében került, a papság a patriárkával egyetértésben késznek nyilatkozik az egyház jogainak védelmére és a papi funkció szabad gyakorlása érdekében minden áldozatot meghozni.«

Az összes püspökségek csatlakozni fognak a lisszaboni határozathoz. A püspökök legközelebb gyűlést tartanak, melynek határozatait közli a papával.

A marokkói felfordulás.

Madrid, április 26.

Canalejas kijelentette, hogy a Centában és Melillába küldött csapatok nem erősítések, hanem csak szabadságotlagnak a pótlására szolgálnak. Franciaország előnyomulását Canalejas aggályosnak tartja. Az bizonyos, hogy Marokkóban a legnagyobb körültekintéssel kell eljárni. Az a nép, mely most ott a szent háborút proklamálja, az összes népek előtt a legnagyobb felelősséget veszi magára.

NYILTÉR.

BÚTOR

átköltözés miatt,

OLCSÓ

gyári árban

REISZ butorgyárában

május 1-től

Rákóczi-ut 14.

KÖZGAZDASÁG.

Állatképzés Érmihályfalván. Ermi-hályfalva gazdaközönsége tegnap kérelmet adott be az alispánhoz, akinek bejelentik, hogy Ermi-hályfalván szarvasmarha és lókiállítás akar-nak rendezni. A bejelentők egyszersmint kérik az alispán utján a földmivelésügyi minisztert, hogy a kiállítás céljaira 500 koroná állam-segélyt engedélyezzen.

Gabona üzlet.**Borgida Béla és Társa jelentése:**

Budapesten

Az üzlet irányzata ma is szilárd volt különösen a tengeriben volt nagy áremelkedés az áprilisi curzusok magas árakon fejeződtek be.

Határidők sáralata:

Áprilisi buza	— — — —	12-90
Májusi buza	— — — —	12-70
Októberi buza	— — — —	11-70
Áprilisi rozs	— — — —	9-95
Októberi rozs	— — — —	9-40
Áprilisi zab	— — — —	11-25
Májusi zab	— — — —	7-90
Októberi zab	— — — —	7-85
Májusi tengeri	— — — —	6-68
Juliusi tengeri	— — — —	6-79
Augusztusi tengeri	— — — —	6-90
Augusztusi repce	— — — —	14-—

Budapesti értéktőzsde.**Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiók-jának távirati jelentése.**

Magyar hitelrészvény	— —	821-—
Osztrák hitelrészvény	— —	650.50
Jelzálogbank	— —	478.50
Leszámitoló és pénzváltó	— —	— —
Osztrák államvasut részvény	— —	— —
Közuti vasut	— —	751.25
Rimamurányi vasmű	— —	688-—
Városi vasut	— —	400-—
Beocsini cement	— —	— —
Magyar bank és keresk. r. t.	— —	732-—
Salgótarjáni kőszén	— —	669-—
Ujlaki téglá	— —	439-—

A szerkesztésért felelős:**Dr VUCSKICS GYULA**

1885—1911. eln.

Pályázati hirdetés.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága a nyugdíjazás következtében megüresedett tanácsnoki, valamint az ennek betöltése folytán esetleg megüresedő többi állásoknak választás utján leendő betöltését, a f. évi május hó 11 én megtartandó rendes közgyűlés napirendjére tűz-vén ki, felhívom mindazokat, akik ezen évi 4200 korona fizetés és 800 korona lakbérrel javadalmazott tanácsnoki állást, valamint az ennek betöltése következtében esetleg megüresedő állásokat elnyerni óhajtják, hogy pályázati kérvényüket szabályszerűen felszerelve, Nagyvárad város főispánja, méltóságos Hlatky Endre urhoz, mint a kijelölt választmány elnökéhez címezve, hivatalomnál (Városháza I. emelet 4. szám) f. évi május hó 6-án délután 5 óráig annál is inkább adják be, mivel az elkésztett beadott, vagy kellőleg fel nem szerelt kérvények figyelembe vételét nem fogadjuk.

Nagyvárad, 1911. április hó 26.

Rimler Károly,
polgármester.**TÁTRAY és TSA RT.**

Vasöntöde és gépgyár. Nagyvárad, Össi-tér.

Elvállal: Épület és műlakatos munkákat, vízvezeték és csatornázási munkákat, gyárak teljes berendezését, közlőműveket.

Gyárt: gazdasági gépeket és ekéket, magánjárókat és cementipari gépeket.

Biharvármegye legnagyobb gépjavitó
műhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.

Tisztelettel értesitem a n. é. hölgy-közönséget, hogy Szaniszló-utca 4. sz. alatt levő

női-szabó műhelyemet

1911 május 1-én a Rákóczi-ut 12. (régii Apolló épületbe)

helyezem át.

További szives pirtfogást kérve vagyok, kiváló tisztelettel

Karkusz Sándor,

804

női-szabómester.

Legbiztosabb és legmegbízhatóbb nyaraltatás!

A nagyérdemű közönség b. figyelmébe ajánlom, hogy ugy helyben, mint nagyszalontai fióküzletembe szörme-árkat, téli öltönyöket, függönyöket, szőnyegeket stb. nyaraltatás végett csakis nálam és fióküzletemben méltóztassanak elhelyezni, hol kívánatra bármikor felmutatható legyen, a nyaraltakat tisztán kezelve, gondozva és kijavítva annak idején haza szállítatom. A raktárom és üzletem a károk ellen biztosítva van, azért kérem a nagyérdemű közönség szives bizalmát. Tisztelettel

ZIMÁNYI ANDRÁS

német szücs

Szinház-utca, Adorján-palota.

Biztosított raktár:

Körözs utca 47. sz. (Saját-ház.)

A
„TISZÁNTUL“-ra
előfizethet
mindennap.

Telefon: 629. sz.

Telefon: 629. sz.

PÁL SÁNDOR

műbútorasztalos

Nagyvárad, Uri-utca 49. szám.

Elvállal minden szakmájába vágó munkát, u. m.: matt és fényezett szobaberendezések, konyhabutorok készítését és portál munkákat.

Jó és izléses munkáért jótállok.

Telefon: 629. sz.

Telefon: 629. sz.

192

A Nagyszzebeni**Általános Takarékpénztár**

Előnyös amortizációs kölcsönöket nyújt és konvertál házakra, földekre és építkezési célokra, előzetes költség nélkül. Készséggel szolgál felvilágosítással:

Breitenstein Frigyes,
Nagyvárad, Keskeny-utca 13. sz.

Telefon: 1054.

Irodahelyiséget és nagy raktárt (30—40 waggonra)

k e r e s e k

az állomáshoz közel, lehetőleg az őszi hónapig, több évi szerződéssel. Közvetítők kizárva. Helyszini rajz és bérjávalattal ellátott értesítéseket »Jó fizető 683.« jellegre Blockner hirdető irodája, Budapest, IV. Semmelweis-utca 4. intézendő.
302

**MEGELŐZOTT
MOSKOVITS
ANATOMIAI CIPOGYÁR**

NAGYVÁRAD
KOSSUTH LAJOS-UTCA 5. SZ.
BEMER-TÉR, (BAZAR-ÉPÜLET.)

Az Illatszerek mai favoritjai!

A Rose de France! Fleur de Liere! és Sás-Liliom

1 csepp hetekig tartja az illatot.

Egyedüli főraktár Magyarország részére

„AZ ILLATSZER KIRÁLY”-nál Rákóczi-ut 5. sz.
Veiszlovits-ház.

805

Bumbera István

papi- és polgári szabó
NAGYVARAD, BÉMER-TÉR.

Ugy a helybeli mint
a megyei főtisztje-
lendő papság száll-
ítója.

Helybeli és vidéki Telefon szám 869.

Ujdonság. Szekrényág.

Szabadalom bejelentve.
Kis lakásokban nélkülözhetetlen. Különböző alakban
és kivitelben készen kaphatók. Mint gyermekágy (na-
gyobbaknak is), íróasztal, festőállvány és ruhaszekrény
40 kor.-tól feljebb. Vételkényszer nélkül megtekinthető

HERCZEGH

műasztalosnál.

Szalárdi-utca 17. szám 261

Mivel külföldön és Amerikában több éven át dolgoz-
tam **butor és különleges munkákat** szakszerűen készíték.
Rajz, költségvetés s szakvélemény díjtalanul.

Dajkovits E.

fényirodájában
Sas palota

esküvői felvételek a leg-
diszesebb elrendezésben,
villany felvételei speciálitása
utólérhetetlen.

A Biharmegyei Gazdák Áru és Hitelintézete rt.

Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.

Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona.

Elfogad takarékbetétet, ha azok ál-
landók 5%-os kamatoztatásra, továbbá
folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamataát az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb
feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb ka-
mat mellett gazdálkodók, kereskedők és
iparosok részére és foglalkozik minden-
nemű bankszerű beszedésekkel (incassó)
olcsó díj mellett.

Előleget nyújt értékpapírokra, termé-
nyekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös
törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyó-
sit házakra és földbirtokokra.

104

3-4 középiskolát

végzett fiu

nyomdász tanulónak

a „Szent László”-

nyomdában

felvétetik.

Központi szállító iroda.

A közlegő költözködési idény alkalmából felhívjuk a t.
közönség szives figyelmét **szabadalmazott butor-
kocsiainkra**, a melyekkel a legkényesebb és legdrágább
tű orok szállítását **ugy helyben mint vidéken, vala-
mint az ország bármely városába felelősség
mellett eszközöljük.** Elvárataink továbbá költöztetése-
ket nyitott federes stráf-szekereinken is — ugy helyben
mint vidéken.

Elfogadunk és előleget adunk butorokra és egyéb ingóságokra
ezeket saját száraz és tűzmentes raktárainkban elhelyezzük.

Központi szállító iroda.

GRÜNBAUM J. ÉS TÁRSA,
Kossuth utca 8. **Telefon 701.**

Alapított 1874.

Telephon 451.

A legjobb varrógépek és kerékpárok csakis

FEIGENBAUM cégnél Kert-utca kaphatók.

Mindenemű varrógépek és kerékpárok javítása. Ugyisint ezekhez alkatrészek nagy választékban.